

OZEK PREHOD

NARROW MARGIN

režija: Peter Hyams
scenarij: Peter Hyams
fotografija: Peter Hyams
glasba: Bruce Broughton
igrajo: Gene Hackman, Anne Archer, James B. Sikking, J. T. Walsh
proizvodnja: Carolco, ZDA, 1990

Vsebinski vzvod filma **Ozek prehod** je vse prej kot izviren: kako pripeljati kronsko pričo v enem kosu do zaključnega sojenja, da bo morilec obsojen, pravica pa spet enkrat zmagala? Navsezadnje si film na vsebinski ravni tudi ne lasti nikakršne izvirnosti, saj nam zaključna špica pove, da temelji na istoimenskem filmu RKO-produkcije (Richard Fleischer, 1952). Ko sta izhodišče in cilj enkrat postavljena, seveda preostane le še vmesna pot: in prav na tej ravni je morda film še najbolj zvest B-produkciji petdesetih let, kolikor namreč strukturira samo realnost glede na trenutne filmske potrebe. Kaj to pomeni? Da je vsaka stvar na svojem mestu natančno v tistem trenutku, ki ga zahteva filmska zgodba — pa najsi gre za še topel jeep pred hišo, železniško postajo sredi divjine, ročko na vratih vlaka ali navsezadnje za usodno nizki predor v nič manj usodnem trenutku. Če danes film potvarja film, ki je že pred štiridesetimi leti potvarjal realnost, si lahko mislimo, da je od te realnosti ostalo bore malo! Zato velja kriterije za oceno Hyamsovega filma locirati nekam drugam — na železniške tise in njihove skretnice.

Primerjava položaja filmskega gledalca s potnikom v vlaku je eden klasičnih toposov filmske publicistike. Vzporednice segajo od opisovanja prikovanosti obeh na sedež in njunega soočanja z neumljivimi mimobežečimi podobami do evokacije tiste »mašine«, ki poganja oba dispozitiva. Četudi so »že-

lezniški« filmi predmet tovrstnih primerjav *par excellence*, pa se zdi, da se v dvogovoru potnika in gledalca praviloma izgubi sam filmski junak, ta hkratni potnik in gledalec. Če se torej večina primerjav osredišči na hermetičnost »komornega« prizorišča, ki ga ponuja vlak, ostaja ponavadi spregledano, da je paradigmatičen prizor slehernega železniškega filma prav nek **preboj** te hermetičnosti — namreč spopad na stehi drvečega vlaka!

Poskusimo torej potegniti vzporednico v to smer. Izhodišče je jasno: okno je za potnika v vlaku tisto, kar je za filmskega gledalca platno kinematografije — nek okvir oziroma kader, na katerem se vrstijo gibljive podobe. Kaj je potemtakem analogon junakovega preboja tega okvirja, njegovega izstopa na stehi vlaka? Natanko gledalčev preboj filmskega platna, njegov vstop v samo dogajanje na platnu! Z drugimi besedami: zagate gledalčeve identifikacije niso nič manj nevarne in atraktivne od spopada na stehi drvečega vlaka. Nikoli ne ve čisto natančno, kdo se mu bo splazil za hrbet, kdaj mu bo zmanjkalo strehe vagona pod nogami in kdaj ga bo zajela tema predora. Prizor, v katerem se priča (Anne Archer) še pred sojenjem izpove pomočniku javnega tožilca Robertu Caulfieldu (Gene Hackman) v temi vagona, še najbolje uprizarja omenjene zagate gledalčeve identifikacije: ob vsaki zatemnjeni smo prepričani, da nas bo flash-back popeljal nazaj v »prvotni prizor« umora in nam po dobri stari

navadi razkril novo podrobno, da bodo skratka nove besede proizvedle nove stare podobe. Toda nič od tega! Sleherni zatemnjeni sledi zgolj nova odtemnitev identičnega prizorišča vagona, z istima protagonistoma. V tem pulziranju teme in pridušene svetlobe, ki je vse prepogosto, da bi ga mogli pripisati realističnemu faktorju predorov, se dobesedno zrcali čista arbitrarnost režije, ki pač osvetli zgolj tisto, kar se ji v danem trenutku zdi potrebno — in tako po mili volji premetava gledalca kot na kakšni razrukani lokalni progi.

Dodajmo k arbitrarnosti režije še neko temeljno ambivalentnost filmske igre, pa smo že čisto blizu pojasnilu, zakaj je na sedežu kinematografske dvorane lahko enako napeto kot na stehi drvečega vlaka. Vzemimo zgolj dve veliki »igrani« sekvenci: prvo, v kateri Robert piha na dušo Carol v zvezi s smrtjo starega policaja tik pred upokojitvijo; in drugo, v kateri se neposredno sooči s svojima preganjalcema. V obeh namreč igra — enkrat ganjenost, drugič nevednost — toda ta igra je smiselna, ravno kolikor je edini možni modus izrekanja resnice. Navsezadnje ga je smrt partnerja res prizadela, pa tudi opis njegovega uživanja ob tesnobnem ovratniku obsojenega je z zaključnim prizorom dovolj očitno potrjen. Igranje igre kot edina možnost izrekanja resnice, potvarjanje že potvorjene (filmske) realnosti kot edini način približanja le-tej... To morda res ni film-resnica (*cinema-varite*), pa za zagotovo resnica filma!

Prav tako pri Disneyu so 4. marca v Mehiki začeli snemati *The Last Days of Eden*; režiser je John McTiernan, igrata Sean Connery (tudi izvršni producent) in Lorraine Bracco

V letošnjem letu ne bo manjkalo »remakeov«: *Mary Agnes Donoghue* režira *Paradise* (po filmu *Le Grand Chemin* (1987) Jean-Loup Huberta), igrata *Don Johnson*, *Melanie Griffith*; pri *Dino De Laurentiisu* pa so 20. februarja začeli snemati film *Criminals* (predloga je *Crimen Maria Camerinija* iz l. 1960), režiser je *Eugene Levy*, igrajo pa *John Candy*, *Jim Belushi*, *Cybill Shepherd*, *Sean Young*, *Ornella Muti*, *Giancarlo Giannini*

Garry Marshall (Čedno dekle) snema film *Frankie and Johnny* (Paramount), igrajo *Al Pacino*, *Michelle Pfeiffer*, *Kate Nelligan*

Barry Levinson (*Rain Man*) je producent (skupaj z *Markom Johnsonom* in *Warrenom Beattyjem*) in režiser filma *Bugsy Siegel*, ki ima tudi sicer impresivno ekipo: scenarist je *James Toback* (tudi igravec ene od vlog), direktor fotografije je *Allen Daviau*, igrajo pa *Beatty*, *Harvey Keitel*, *Ben Kingsley*, *Elliott Gould*, *Joe Mantegna*, *Annette Bening*

Jim Abrahams snema še eno »noro« komedijo, naslov pa je *Hot Shots: An Important Movie!* (Abrahams je tudi scenarist); igrajo *Charlie Sheen*, *Lloyd Bridges*, *Valeria Golino*, *Kristy Swanson*

Pri *Amblin Entertainment* so aprila v Londonu začeli snemati nadaljevanje risanke *Ameriška pravljica*, z naslovom *An American Tail: Fievel Goes West*; svoje glasove so posodili *James Stewart*, *John Cleese*, *Dom DeLuise* in *Amy Irving* — producent je seveda *Steven Spielberg*

John Carpenter ostaja zvest fantastiki: pri *Warner Bros.* je 7. marca začel snemati *The Memoirs of An Invisible Man*, v katerem igrajo *Chevy Chase*, *Daryl Hannah*, *Sam Neill*

